

Správa o činnosti Nadácie Milana Rastislava Štefánika v roku 2023

Rok 2023 bol pre činnosť Nadácie M. R. Štefánika v znamení tradičných aktivít. Prácu Nadácie však poznačilo niekoľko smutných udalostí. Na jeseň vážne ochorel náš veľmi aktívny člen správnej rady historik PhDr. Ferdinand Vrábek, ktorý sa nemôže ďalej aktívne podieľať na činnosti nadácie. V minulom roku vážne ochorel aj ďalší člen správnej rady architekt prof. Ján Miloslav Bahna, s ktorým sme sa rozlúčili v bratislavskom krematóriu tento rok. Z vážnych zdravotných dôvodov odstúpila výkonná externá sila Nadácie vykonávajúca naše účtovníctvo.

Jedna z našich hlavných aktivít, ktorou je slávnostné stretnutie s pozvanými hosťami, organizované s Ministerstvom obrany SR a Ozbrojenými silami SR vždy 4. mája pri Pamätníku M. R. Štefánika v Bratislave, sa uskutočnila za účasti významných osobností politického života položením vencov a prejavmi pripomínajúcimi osobnosť M. R. Štefánika. Za Nadáciu M. R. Štefánika mal príhovor predseda Správnej rady nadácie prof. Dušan Bakoš. Kladenia vencov sa zúčastnili aj zástupcovia mesta a mestských častí, ako aj viacerých družobných organizácií zameraných na osobnosť M. R. Štefánika.

Osobnosť gen. Milana Rastislava Štefánika sme si pripomínali na rôznych spomienkových akciách pri výročí tragickej smrti M.R. Štefánika:

- 03.05.2023 - Pomník obetí 1. svetovej vojny, Priepasné
- 03.05.2023 - Rodný dom M. R. Štefánika, Košariská
- 03.05.2023 - Mohyla M. R. Štefánika, Bradlo
- 04.05.2023 - Malá mohyla M. R. Štefánika, Ivanka pri Dunaji
- 04.05.2023 - Pamätník M. R. Štefánika, Bratislava

Rovnako to boli spomienkové akcie pri výročí narodenia M.R. Štefánika:

- 21.07.2023 - Rodný dom M. R. Štefánika, Košariská
- 21.07.2023 - Pamätník M. R. Štefánika, Bratislava

a spomienkové akcie pri výročí vzniku Československej republiky:

- 21.10.2023 - Pomník M. R. Štefánika, Dunajská Lužná
- 28.10.2023 - Pamätník M. R. Štefánika, Bratislava

V roku 2023 sme pokračovali v prezentáciách putovných výstav Nadácie „Roky bojov, obetí a nádejí (1914-1920)“ a „Generál PhDr. Milan Rastislav Štefánik, 21.7.1880-4.5.1919“, na ktoré kladieme dôraz, aby sme verejnosti, ale predovšetkým žiakom a študentom pripomenuli najvýznamnejšie historické udalosti spojené s bojmi legionárov a význam légii pri vzniku 1. Československej republiky. Dôraz pritom kladieme na významnú úlohu M. R. Štefánika, vrátane bližšieho poznania tejto našej mimoriadnej osobnosti. S dotáciou Ministerstva obrany SR sa podarilo uskutočniť nasledovné expozície:

Expozície výstav boli zrealizované v období február-december 2023:

Výstava „Roky bojov, obetí a nádejí, 1914-1920“

- 06.02.2023 - Stredná odborná škola, Košice-Šaca
- 07.02.2023 - Gymnázium Dneperská ul., Košice
- 05.05.2023 - Mestská knižnica v Piešťanoch
- 06.07.2023 - Dom kultúry Beladice
- 08.09.2023 - Ponitrianske múzeum Nitra

Výstava „Generál PhDr. Milan Rastislav Štefánik, 21.7.1880 - 4.5.1919“

- 06.02.2023 - Stredná odborná škola, Košice-Šaca

- 07.02.2023 - Gymnázium Dneperská ul., Košice
- 04.07.2023 - Dom kultúry Zrkadlový Háj, Bratislava-Petržalka
- 04.08.2023 - Dom kultúry Pribylina
- 20.10.2023 - Združená evanjelická škola v Liptovskom Mikuláši
- 09.11.2023 - Pálffyho palác, Bratislava

Opäť sa nám podarilo prezentovať Legiovlak so Slovenským vozňom v súprave Expozície Legiovlaku 2023 v Slovenskej republike so zastávkami Bratislava a Zvolen. Aktivita sa realizovala v dňoch 08.09.-17.09.2023 v plánovanom rozsahu. V rámci slovenského programu Legiovlaku sme zorganizovali verejnú zbierku, ktorej výnos bol použitý na čiastkovú úhradu faktúry za prepravu Legiovlaku na území SR.

Okrem toho Legiovlak ako expozícia mal v roku 2023 predstavenia v Českej republike so zastávkami Litovel - Nový Jičín - Karviná - Opava - Šumperk - Svitavy - Přibyslav - Pacov - Jindřichův Hradec - Týn nad Vltavou - Čerčany - Železný Brod - Doksy - Ústěk - Nižbor - Řevnice - Český Brod - Uhlířské Janovice - Nedvědice - Velké Pavlovice - Praha - Rakovník - Roudnice nad Labem - Neratovice – Poděbrady. Další okruh bol zrealizovaný v dňoch 11.04.-3.12.2023 s programom upraveným v závislosti na redukcii slovenského programu, so zastávkami Nový Jičín - Karviná - Opava - Šumperk-Svitavy - Přibyslav - Pacov - Jindřichův Hradec - Týn nad Vltavou - Čerčany - Říčany - Železný Brod - Kořenov - Doksy-Ústěk - Nižbor - Řevnice - Český Brod - Uhlířské Janovice - Nedvědice - Velké Pavlovice - Lednice - Přerov - Prostějov - Moravská Třebová - Heřmanův Městec - Pečky - Praha - Rakovník - Roudnice nad Labem - Neratovice - Poděbrady. Legiovlak ako putovná expozícia sa takto predstavil v mestách ČR, kde mal 35 zastávok s prezentáciou expozície, ktorá bola doplnená o dokumenty druhého odboja a mierových misií. Spolupráca a komunikácia s Čs. obcou legionárskou Praha pri expozíciách Legiovlaku je vynikajúca a z českej strany mimoriadne ústretová.

Za mimoriadne významnú považujeme spoluprácu s Ministerstvom obrany ČR pri obnove vojnových hrobov, pomníkov a pamätníkov čs. vojakov padlých za oslobodenie Slovenska v rokoch 1918-1919, ktorá intenzívne pokračovala aj v roku 2023. O úspešnej spolupráci svedčia nové obnovené hroby a pomníky na viacerých miestach Slovenska.

V tejto aktivite sa osádzali nové kríže padlým čs. vojakom z obdobia bojov na Slovensku v rokoch 1918-1919 na cintorínoch:

- Klenov - Hlavatý Jaroslav, John Anton, Pech Gustav, Silný Felx, Šmelhaus Josef, Dvaja nezámí čs. vojaci
- Žipov - Košťál Josef
- Malá Lodina - Pilko Jozef
- Šamudovce - Hreňo Rudolf
- Štrkovec - Šugár Karol
- Čifáre - Klement Antonín
- Senica - Benda Michal
- Jablonica - Neužil Ferdinand
- Pečovská Nová Ves - Hudák Ján
- Kostofány nad Hornádom - Čeněk Fišer
- Ružín - Čihák Josef, Mandýs Václav
- Veľký Folkmár - Hruška Jaroslav

Výmena ružice čs. vojaka na cintoríne:

- Rudník - Mravec Jozef

Dotvorenie pomníku čs. vojakov v obci:

- Kotešová - 12 vojakov

Rekonštrukcia náhrobku čs. vojaka na cintoríne:

- Lenka - Benda Josef

Príprava realizácie pomníku čs. vojakov na cintoríne:

- Lenka - 57 vojakov

Príprava realizácie pomníku čs. vojaka na cintoríne:

- Kameňany - Cáhel Jindřich

V priebehu roku 2023 pokračovalo archívne vyhľadávanie padlých v bojoch o územnú integritu Slovenska v rokoch 1918-1919. Prístup do archívnych fondov nám už tradične poskytujú Vojenský historický ústav v Bratislave.

Pri hodnotení činnosti Nadácie treba vyzdvihnúť mimoriadnu angažovanosť správcu nadácie Ing. Šestáka, ktorý koordinuje spoluprácu s ministerstvami obrany ČR a SR pri obnove pamätníkov a hrobov padlých legionárov. Ing. Šesták tiež koordinuje spoluprácu na Legiovľaku a podieľa sa na plánovaní a prezentáciách našich putovných výstav.

Na záver možno konštatovať, že Správa k výročnej konferencii Nadácie M. R. Štefánika za rok 2023 tradične dokumentuje úspešnú činnosť našej nadácie. Zo správy tiež badať, že aktivity Nadácie sú rôznorodé, pričom všetky naplňajú náš hlavný cieľ, ktorým je šírenie mravného a národného odkazu Milana Rastislava Štefánika.

V Bratislave 8. júla 2024

prof. Ing. Dr.h.c. Dušan Bakoš, DrSc.
predseda Správnej rady Nadácie M.R. Štefánika